

та. Тази истина, която озарява нѣщата е създадена, обаче, отъ самия човѣкъ, отъ неговия блѣнъ за щастие и красота. Ала тази истина е проява на човѣка; вънъ отъ интелективната дейностъ на човѣка тя несществува. Всѣки отъ насъ е създалъ тази истина. Обаче има и друга истина, пакъ плодъ на нашата творческа воля — истината, че човѣкъ е сщество смъртно, малко, зависимо, изтъкано отъ страсти. Тази мимолетностъ, този жизненъ инстинктъ, който открива овѣшката смъртностъ е създалъ тази истина. Ала тя не е вънъ отъ насъ, — външниятъ свѣтъ не съдържа никаква сщественна истина. Тя е плодъ на нашия интелектъ. А отукъ — щомъ като не сществува една императивна истина, тогава значи, че всичко е измама. Човѣкъ чувства тази своя измама, но не иска да я признае, защото е егоистъ, защото жаждата му за щастие и страхътъ отъ собственото му заблуждение, го е каралъ да не вижда измамата. Иначе той би турилъ край на живота си. Ако тази истина е илюзорна, то кой е истинскиятъ ликъ на живота? Има ли други положителни истини, неилюзорни? Декартъ самъ открива ужаса на своята мисълъ. На този рационализъмъ не отговаря дори Кантъ; той довежда до Шопенхауеръ. Единствената истина е само тази, която ние сами си създаваме, — значи нѣма друга истина освенъ илюзията. Тогава какво одухотворява, осмисля битието?

Това е страданието на декартианеца Якопо Ортисъ. И спасението е последната степенъ на битието: — небитието. Ортисъ се самоубива.

Ала Фѳсколо, който иска да представи себе си въ лицето на Ортисъ, не е рационалистъ. Той разрешава въпроса чрезъ своята сензитивна философия. Вѣрно е, че извънъ насъ несществува истина и че тя е плодъ на нашия блѣнъ за щастие и красота, — но тогава, каква друга истина можемъ да търсимъ? Всичко това не показва ли само едно: — че ако има илюзия, тя е единствената истина, най-вѣрховната отъ всички други? Ако ние живѣемъ въ единъ илюзоренъ свѣтъ, то не тоя свѣтъ ли е нашия истински свѣтъ? А щомъ висшата истина на битието е илюзията, тоестъ, истината, то — безразлично каква е тя, — е преоценка на живота. Тази преоценка създава вѣрата. А вѣрата дава право на сществуване. Илюзията покрива всичко. Всичко въ вселената е илюзия. И ние, смъртнитѣ сщества, даваме животъ на това заблуждение: поставяме надгробенъ камѣкъ, който отдѣля нашитѣ отъ безброя кости, които навсѣкжде по свѣта е посѣла смъртъта. Гробницитѣ, — това сж най-святитѣ и най-великитѣ символи, които човѣкъ по-